

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

POROČILO O DELU SVETA ZA TURIZEM IN GOSTINSTVO ZA LETO 1956

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)
Navedni obrati niso nerentabilno poslovali toliko zaradi neugodnih ekonomskih pogojev, kolikor zaradi tega, ker so bili v sestavu gostinskih podjetij.

Primerjava podatkov po posameznih občinah dokazuje, da tudi v občinah v letu 1956 niso nastale

večje spremembe v številu in kapaciteti gostinskih obratov. Nastale pa so znatne spremembe v organizacijski obliki. Te spremembe so nastale predvsem v II. polovici leta 1956. Stanje mreže gostinskih obratov po organizacijski obliki in sektorjih po posameznih občinah je razvidno iz naslednje tabele:

Tek. št.	OBLO	Gost. podj.	Obratov	Samost. gostišče	Gost. na pravila	Zaseb. gost.	Zadr. gost.	Gost. družb. in gospod. organiz.
1.	Borovnica							
	stanje 31. 12. 1955	1	4	1	2	—	1	—
	stanje 31. 12. 1956	—	—	1	1	1	2	—
2.	Cerknica							
	stanje 31. 12. 1955	3	6	1	—	23	4	—
	stanje 31. 12. 1956	2	6	1	—	22	7	2
3.	Dobrova							
	stanje 31. 12. 1955	—	—	—	3	2	—	—
	stanje 31. 12. 1956	—	—	—	3	2	—	—
4.	Domžale							
	stanje 31. 12. 1955	3	11	—	7	12	3	1
	stanje 31. 12. 1956	3	7	—	9	15	3	1
5.	Grosuplje							
	stanje 31. 12. 1955	2	8	—	3	1	2	—
	stanje 31. 12. 1956	—	—	—	8	3	1	—
6.	Ivančna gorica							
	stanje 31. 12. 1955	1	4	—	3	10	3	—
	stanje 31. 12. 1956	—	—	2	4	10	2	—
7.	Kamnik							
	stanje 31. 12. 1955	3	22	2	—	17	4	7
	stanje 31. 12. 1956	1	6	2	16	17	3	8
8.	Litija							
	stanje 31. 12. 1955	1	3	1	4	9	1	1
	stanje 31. 12. 1956	2	4	—	3	9	1	3
9.	Ljubljana-Bežigrad							
	stanje 31. 12. 1955	1	3	2	10	3	—	2
	stanje 31. 12. 1956	—	—	2	12	3	—	2
10.	Ljubljana-Center							
	stanje 31. 12. 1955	17	40	13	12	1	—	9
	stanje 31. 12. 1956	17	39	15	12	1	—	12
11.	Ljubljana-Crnuče							
	stanje 31. 12. 1955	1	3	—	—	7	—	1
	stanje 31. 12. 1956	—	—	1	1	7	—	1
12.	Ljubljana-Moste							
	stanje 31. 12. 1955	2	9	—	8	1	—	3
	stanje 31. 12. 1956	2	7	—	10	1	—	2
13.	Ljubljana-Polje							
	stanje 31. 12. 1955	1	10	2	—	9	3	2
	stanje 31. 12. 1956	1	10	1	3	9	2	1
14.	Ljubljana-Sentvid							
	stanje 31. 12. 1955	1	6	—	4	15	—	2
	stanje 31. 12. 1956	1	5	—	5	16	—	4
15.	Ljubljana-Rudnik							
	stanje 31. 12. 1955	—	—	2	6	13	1	2
	stanje 31. 12. 1956	—	—	2	6	13	1	1
16.	Ljubljana-Siška							
	stanje 31. 12. 1955	3	6	1	6	1	—	2
	stanje 31. 12. 1956	3	6	1	5	1	—	2
17.	Ljubljana-Vič							
	stanje 31. 12. 1955	1	3	3	13	1	—	4
	stanje 31. 12. 1956	—	—	3	17	1	—	4
18.	Logatec							
	stanje 31. 12. 1955	2	6	—	1	2	1	1
	stanje 31. 12. 1956	—	—	—	7	3	1	1
19.	Loška dolina							
	stanje 31. 12. 1955	1	4	—	1	5	3	—
	stanje 31. 12. 1956	1	4	—	1	5	2	—
20.	Medvode							
	stanje 31. 12. 1955	1	4	—	1	7	—	3
	stanje 31. 12. 1956	1	4	—	2	7	—	3
21.	Mengeš							
	stanje 31. 12. 1955	1	5	—	1	6	—	2
	stanje 31. 12. 1956	—	—	1	3	9	—	2

Tek. št.	OBLO	Gost. podj.	Obratov	Samost. gostišče	Gost. na pravila	Zaseb. gost.	Zadr. gost.	Gost. družb. in gospod. organiz.
22.	Moravče							
	stanje 31. 12. 1955	—	—	—	1	4	—	—
	stanje 31. 12. 1956	—	—	—	1	4	—	—
23.	Vrhnika							
	stanje 31. 12. 1955	1	7	—	3	6	—	2
	stanje 31. 12. 1956	1	6	—	3	6	—	2
Sk. stanje 31. 12. 1955		47	168	28	89	157	26	44
Sk. stanje 31. 12. 1956		35	104	32	132	165	25	51

Skupno obratov 31. 12. 1955 512
Skupno obratov 31. 12. 1956 510

Svet je ugotovil, da število gostinskih obratov po posameznih občinah sicer ustreza potrebam, vendar je premalo gostinskih obratov, ki razpolagajo s prenočišči. Mesto ima komaj 540 ležišč, t. j. 40% predvojne kapacitete. Od ostalih občin imajo prenočišča samo Kamnik, Litija, Grosuplje, Ivančna gorica in Loška dolina. Hotelov je na območju mesta 5, deloma pa posluje kot hotel tudi Dom JLA in 5 prenočišč. Večina hotelov je na območju občine Ljubljana-Center. Oprema največjega hotela Union ne ustreza sodobnim zahtevam ter bi bila potrebna reorganizacija in modernizacija hotela. Za razvoj gostinstva in turizma je nujno potrebno zagotoviti primerne hotelske oz. gostinske kapacitete zlasti v občinah, ki so važne za turizem. Skrb za razširitev hotelskih kapacitet in gostinske mreže bo glavna naloga Sveta v letu 1957 in v naslednjih letih.

Glede ustanavljanja gostišč je Svet zastopal naslednje stališče:

a) Državna gostinska podjetja naj se ustanavljajo tam, kjer so dani za to ekonomski pogoji, t. j. družbena osnovna sredstva in zagotovljen promet, da je možna organizirana delitev dela in kontrola poslovanja.

b) Pri ustanavljanju samostojnih gostišč z manjšim številom zaposlenih (do 20) naj se družbene dajatve pavšalirajo, pri samostojnih obratih z do 5 zaposlenih pa naj poslujejo na pravila s pavšalnim obračunom.

c) Zasebna gostišča naj se dovolijo v vaseh in manjših industrijskih krajih, kjer krajevne in turistične potrebe narekujejo obstoj gostišča, predvideni promet pa ne daje osnove za gostišče splošno družbenega sektorja in so tudi osnovna sredstva zasebna last.

č) Zadrzna gostišča v sestavu KZ naj se ustanavljajo samo v zadrznih domovih, gostišča pa naj se organizirajo kot samostojni obrati v sestavu KZ.

d) V tovarnah in ustanovah naj se ustanavljajo obratne menze in bifeji.

Ker ustanavljanje gostinskih obratov ne spada v področje okraj-

nega sveta, bo izvajanje gornjih načel Svet priporočal občinskim ljudskim odborom, ki so v glavnem ta načela tudi upoštevali. Enako stališče kot Svet je zavzela tudi Gostinska zbornica okraja Ljubljana.

Povečanje gostinske mreže oz. gostinskih kapacitet v danih pogojih glede na splošno investicijsko politiko in na gospodarske možnosti v letu 1956 ni bilo mogoče. Iz istih razlogov tudi občinski ljudski odbori niso mogli pristopiti k razširitvi gostinske mreže z novogradnjami gostinskih objektov.

Svet je razpravljal nadalje o problematiki slabe prosperitete poedinih gostinskih podjetij in obratov ter je po proučitvi zadeve zavzel sledeče stališče:

V gostinskih podjetjih, ki poslujejo neuspešno zaradi pasivnosti posameznih gostinskih obratov, naj se izvede reorganizacija. Nujnost čimprejše reorganizacije poudarjajo še posebni predpisi Odredbe o ureditvi razmerij, ki izhajajo iz delitve dohodka med gostiščem v sestavu podjetja in podjetjem, v čigar sestav spadajo (Urad. list FLRJ št. 38/56) za dopolnitvijo št. 47/56), ki določajo samostojno ugotavljanje in obračunavanje plačnega sklada in dohodka za vsak posamezni obrat v sestavu podjetja. S temi predpisi je prenehala interesna skupnost gostišč v sestavu podjetja in možnost vodenja določene gospodarske politike v podjetjih na račun posameznih gostišč.

Svet je po pretresu zadeve sklenil, da se da priporočilo občinskim ljudskim odborom, da se prizadeta gostinska podjetja reorganizirajo takole:

1. Posamezni gostinski obrati v sestavu gostinskega podjetja naj se glede na gospodarsko moč formirajo kot samostojna gostišča s pavšaliranimi družbenimi dajatvami. Pavšaliranje je smotno, ker bo na ta način možno dati kolektivom posameznih gostišč primerno stimulacijo za boljše poslovanje.

2. Obrati z manjšim prometom naj se izroče v upravljanje kolektivom na podlagi posebnih pravil po 32. čl. Uredbe o gostinskih pod-

jetjih in gostiščih (Uradni list FLRJ št. 6/54); če pa tudi za to ni pogojev, naj se izvede likvidacija takih gostinskih obratov ali pa izda dovoljenje za zasebno gostišče v določenem kraju.

3. Za samostojna gostišča naj se organizira knjigovodski center na sedežu najmočnejšega gostišča, zlasti v krajih, kjer ni mogoče dobiti knjigovodskega kadra za posamezna gostišča.

Z navedeno osamosvojitvijo gostinskih obratov bi se izvedla decentralizacija gostinskih gospodarskih organizacij, kar bi bilo v korist gospodarskega napredka gostinstva in s tem gospodarstva sploh.

Občinski ljudski odbori so priporočilo Sveta za gostinstvo in turizem v glavnem upoštevali; po obravnavi tega problema na plenumu okrajnega odbora SZDL pa so občinski ljudski odbori pristopili tudi k reorganizaciji onih podjetij, ki sicer še niso bila v večjih gospodarskih in finančnih težavah, niso pa v nobeni smeri napredovala in niso ustvarjala niti zadostnih lastnih skladov.

Reorganizacija gostinskih podjetij še ni končana. Zgoraj navedena politika urejevanja odnosov med posameznimi sektorji ne pomeni prestrašanja zasebnega sektorja nad splošno družbenim sektorjem, kar dokazuje dejstvo, da opravijo zasebna gostišča, ki predstavljajo po številu 33% obratov, komaj 5% vsega gostinskega prometa, gostišča na pravila s pavšalnim obračunom, ki predstavljajo 26% obratov, pa 13% vsega prometa. Razumljivo je to razmerje po posameznih občinah različno in znatno odstopa od okrajnega povprečja, skladno s splošnimi pogoji in pomenom gostinstva na področjih.

V okraju sta dve turistični podjetji »Putnik« in »Sap-Turist biro«. S področja turizma Svet v organizacijskem pogledu ni reševal posebnih problemov.

Družbene organizacije na področju turizma v letu 1956 niso pokazale znatne delavnosti, ker jim manjka materialne osnove. Turističnih društev na območju okraja je 12, med njimi so predvsem aktivna turistična društva Ljubljana, Vrhnika in Zbilje.

Zaradi pomanjkanja materialnih sredstev tudi ni zaživela in pokazala pomembnejših uspehov Okrajna stalna turistična zveza.

Poseben problem v gostinstvu in turizmu je nezadovoljivo stanje v gostinskih in turističnih objektov ter lokalov. Potrebne so modernizacije, adaptacije in razširitve gostinskih in turističnih objektov, nabava tehnične opreme in ostalih osnovnih sredstev za boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet.

Za te investicije so potrebna večja finančna sredstva, ki daleko presegajo lastna sredstva gostinskih in turističnih organizacij. Sredstva sklada za pospeševanje gostinstva in turizma, ki so ostala neizčrpana iz leta 1955, so znašala skupno le 15.765.500 din.

Razpoložljiva sredstva so bila v celoti razdeljena, upošteva potrebe posameznih gostinskih organizacij. Krediti so bili uporabljeni za investicije gostinskih gospodarskih organizacij, in sicer: za razširitev gostinskih obratov, za ureditev hladilnic in opremo gostišč, za ureditev vrtoz gostišč, za nabavo in montažo dvigal, za dograditev gostinskih obratov in podobno. Odobreni krediti so bili porabljeni za investicije na območju mesta Ljubljane

v znesku 9.144.000 din, za ostalo območje okraja (podeželje) pa v znesku 6.559.000 din. Znesek 62.500 din pa je bil uporabljen za garancijske pogoje za kredite za obratna sredstva. Krediti so kratkoročni, razen kredita za dograditev restavracije in hotela v Cerknici. Anuitete se stekajo v splošni družbeni investicijski sklad. Krediti so se odobraval sicer samo za one investicije, za katere je Svet ugotovil gospodarsko nujnost in utemeljenost. Vendar je potrebno poudariti, da Svet pri tem ni mogel voditi neke perspektivnejše politike, in sicer zaradi tega, ker je razpolagal z relativno minimalnimi sredstvi in ker ni perspektivnih investicijskih programov za razvoj gostinskih in turističnih objektov za posamezne občine.

Da bo v bodoče možno tudi pri investiranju za turizem in gostinstvo zastopati določena načela in voditi smotrnejšo politiko glede na prioriteto in razpoložljiva sredstva, sestavlja Okrajna gostinska zbornica program najnujnejših investicij za gostinske obrate po posameznih občinah. Stalna turistična konferenca pa bo po predlogu turističnih društev sestavila posebej program investicij za potrebe turizma. Te programe bo Svet obravnaval še v I. tromesečju 1957, nato pa jih bo kot priporočila poslal občinskim ljudskim odborom.

V investicijski sklad občin na območju okraja se je nateklo za potrebe gostinstva in turizma v letu 1956 25 milijonov dinarjev. Od tega v občini Center 19 milijonov. Razpoložljiva sredstva sta koristila le občini Center in občini Vič. Občina Center je odobrila vsa razpoložljiva sredstva, občina Vič pa 42%. Pri občinskih ljudskih odborih je na ta način ostalo neizkoriščenih nekaj nad 3 milijone dinarjev sredstev.

Glede odnosa občinskih ljudskih odborov do gostinstva in turizma ugotavljamo, da občinski ljudski odbori niso doslej vodili določene politike glede pospeševanja razvoja te gospodarske dejavnosti, temveč so jo pretežno obravnavali le s stališča vira dohodkov.

Na izvajanje investicijske politike je Svet posredno vplival tudi s tem, da je reševal predloge komisije za revizijo investicijskih programov. Te predloge je pripravljala komisija na osnovi prošnje gostinskih in turističnih gospodarskih organizacij, ki so prošile za odobritev investicijskih programov in programov za uporabo sredstev amortizacijskega sklada. Imenovanje navedene komisije je Okrajnemu ljudskemu odboru predlagal Svet za turizem in gostinstvo.

Naloga komisije za revizijo investicijskih programov je ocena smotrnosti in ekonomičnosti ter družbene koristi predvidenih investicij, kakor tudi uporabe sredstev amortizacijskega sklada gostinskih in turističnih organizacij.

Komisija je imela 3 seje in je obravnavala 3 investicijske programe ter 2 programa o uporabi sredstev amortizacijskega sklada gostinskih in turističnih gospodarskih organizacij. Po obravnavi programov je komisija dostavila programe s svojimi predlogi Svetu v odločanje.

Svet je v vseh primerih sprejel predloge komisije.

Po družbenem planu predviden promet za leto 1956 v turizmu in gostinstvu ni bil dosežen. Nasproti letu 1955 je bilo predvideno povečanje za 8%. Celotni dohodek v

gostinstvu in turizmu bi po družbenem planu za leto 1956 znašal 3007 milij., realiziran pa je bil v višini 2690 milij. dinarjev, t. j. 89%. Realizacija materialnih in režijskih stroškov znaša 87%, amortizacije 102%, plač 98%, sklada za samostojno razpolaganje 73% in dobička 98%.

Podatki kažejo, da se sorazmerno s celotnim dohodkom giblje tudi realizacija materialnih stroškov in plač.

Znatno nižja od plana je realizacija sklada za samostojno razpolaganje zaradi tega, ker je bila z zveznimi predpisi meja sklada znižana za leto 1956 za 2%, t. j. od 5% na 3%.

Višja od plana je realizacija amortizacije predvsem zaradi nabave novih osnovnih sredstev turističnega podjetja »Putnik«.

Število zaposlenih v gostinstvu se je v letu 1956 zmanjšalo za 2% nasproti planu. Znižanje povprečnega števila zaposlene delovne sile bi bilo še večje, če bi se reorganizacija podjetij po priporočilu Sveta izvršila že prej, t. j. v začetku II. polletja 1956.

Vzrok za nizko realizacijo plana je predvsem izpad inozemskega in domačega turističnega prometa.

Dohodek turističnih podjetij v I. polletju je zaradi zastoja inozemskega turizma znatno nižji kot v preteklem letu kljub povečanju uslug domačim turistom, ker nudijo turistična podjetja usluge domačim turistom po cenah, ki so nižje od dejanskih cen, ter krijejo to razliko z višjimi cenami in deviznimi razlikami pri inozemskem turizmu. Stanje turističnih organizacij se je znatno izboljšalo šele s prihodom dveh večjih skupin češkoslovaških turistov v avgustu 1956. Turistična podjetja so si prizadevala s posebno propagando doseči izboljšanje turističnega prometa. Poseben propagandni prospekt je izdalo tudi turistično društvo Ljubljana.

Na zmanjšanje inozemskega turizma v okraju so vplivale iste okolnosti, ki so povzročile zmanjšanje inozemskega turističnega prometa v jugoslovanskem merilu.

Glavni razlog zastoja inozemskega turističnega prometa je bilo spreminjanje cen gostinskih in turističnih podjetij, ki so z inozemskimi turističnimi agencijami že sklenila pogodbe po cenah iz leta 1955. Zaradi spremembe deviznega sistema pa so se v januarju 1956 povišale cene za približno 30%, nadaljnje povišanje pa je sledilo po objavi družbenega plana zaradi uvedbe stanovanjskega prispevka in posebnega proračunskega prispevka od plač.

Svet je obravnaval stanje, ki je nastalo v gostinskih in turističnih organizacijah v I. polletju, vendar posebnih ukrepov ni mogel podvzeti, ker je ljubljanski okraj le prehodno turistično področje. Težjih gospodarskih posledic zmanjšani turistični promet ni imel za gostinske in turistične gospodarske organizacije, ker se je v III. tromesečju položaj izboljšal in ker so bile gospodarske organizacije pravočasno opozorjene, da z izboljšanjem organizacije, analizami kalkulacij in morebitnim značajem delovne sile pokrijejo nastale razlike in za domače goste znižajo cene. Edini sezonski obrat večjega obsega, t. j. hotel »Dom na Polževem« je sezonsko ugodno zaključil, ker si je s pogodbami pravočasno zagotovil zasedbo z domačimi gosti, predvsem iz Srbije.

Hotelske in turistične gospodarske organizacije so bile opozorjene, da lahko v primeru sezonskih izgub najamo potrebne premostitvene kredite pri banki.

Po družbenem planu za leto 1956 določa okrajni ljudski odbor za pravo gostinstva samo višino sklada za samostojno razpolaganje, vse druge instrumente določajo občinski ljudski odbori. Z določanjem gospodarskih instrumentov so prevzeli občinski ljudski odbori skoraj v celoti v svojo pristojnost usmerjanje razvoja v gostinstvu. Ob prevzemu te pristojnosti so bile občinskim ljudskim odborom dane osnovne smernice za določitev ekonomskih instrumentov.

Potrebno je poudariti, da so občinski ljudski odbori v svojih družbenih planih upoštevali smernice, dane za okrajnim družbenim planom pri določanju instrumentov za gostinska podjetja in obrate družbene prehrane ter so s tem omogočili vsklajeno gospodarjenje med posameznimi občinami in turističnimi področji. Gostinske in turistične gospodarske organizacije zaradi uporabe teh instrumentov niso imele gospodarskih težav. Občinski ljudski odbori niso mogli v celoti izravnati višjih obremenitev gostinstva, ki so nastale po zveznem družbenem planu. Nekatere nepravilnosti in odstopanja, ki so nastala zaradi nepravilne ocene, so občinski ljudski odbori med letom na predlog gospodarskih organizacij in na intervencijo OLO popravili.

Z določitvijo višine amortizacije po zveznih predpisih je bilo omogočeno redno vzdrževanje in nadomestitev osnovnih sredstev. Obresti od osnovnih sredstev niso zahtevale povišanja cene gostinskih storitev. Obrati družbene prehrane pa so bili glede na posebno družbeno vlogo oproščeni plačevanja obresti od osnovnih sredstev.

Pri določitvi plačnega sklada so občinski ljudski odbori upoštevali objektivne možnosti za dosego prometa in potrebno stimulacijo. Premalo pa se je upoštevala vloga oziroma stanje gostišč pri določanju tarif za komunalne usluge (pliv, voda). Tako so n. pr. gostinska podjetja v Logatcu morala plačevati vodo po 80 din za m³.

Pavšalna odmera družbenih obveznosti se po veljavnih predpisih določi manjšim gostiščem po 32. členu Uredbe o gostinskih podjetjih in gostiščih (Ur. l. FLRJ št. 6-63/54), ki se izročijo delovnemu kolektivu v vodenje proti podpisu pravil. Ta gostišča nimajo pogojev, da volijo organe delavskega upravljanja. Prav tako narekujejo gospodarski razlogi potrebo pavšalne odmere družbenih dajatev samostojnim gostiščem, ki imajo pravico, da volijo organe delavskega upravljanja. Tem gostiščem se je določila pavšalna osnova po višini prometa.

S pavšalno obdavčitvijo naj bi se kolektivom posameznih gostišč zagotovila primerna stimulacija za boljše poslovanje, predvsem za povečanje in kvalitetenost usluge, splošni interes za čimboljši uspeh gostišča in ekonomske možnosti za tehnično izpopolnitev obrata in opreme.

Pri določanju družbenih obveznosti, predpisanih s pavšalnim zneskom manjšim gostiščem ter pavšaliranim samostojnim gostiščem za leto 1956, pa so nekatere občine vodile povsem drugo politiko kot pri določanju instrumentov za gostinska podjetja. Družbene obveznosti so bile v mnogih primerih previsoko

določene ter so presegale zmogljivost posameznih gostinskih obratov, kar je vplivalo na cene in s tem posredno tudi na količinski promet v gostinstvu. Na izdane odločbe občinskih ljudskih odborov je bilo vloženih 66 pritožb, torej polovica od vseh — 132 — pavšaliranih gostišč.

Svet za turizem in gostinstvo se ni spuščal v individualno obravnavo posameznih pritožb glede višine določenih pavšalnih obveznosti, ker je za reševanje pritožb pristojno Tajništvo za finance, pač pa je na podlagi predloženih podatkov obravnaval zadevno problematiko ter ugotovil, da je bilo poviševanje pavšala zgrešeno, če za to niso obstajali posebni ekonomski razlogi. Po proučitvi problematike je Svet predlagal Svetu za družbeni plan in finance, naj pri odločanju o pritožbah oziroma pri presoji o višini pavšalnih družbenih dajatev poleg podatkov Zavoda za planiranje iz obračuna dohodka gostišč upošteva še naslednja merila:

1. Za določitev pavšalne osnove za obračun prometnega davka naj se poleg podatkov o realizaciji prometa v letu 1955 upošteva tudi realizacija prometa v I. polletju 1956.
2. Za izračun deleža na dobičku naj se upoštevajo tudi materialni stroški, režijski stroški in skladi.
3. Če imajo gostišča obveznosti, naj občina pri odmeri pavšala upošteva višino anuitet, ki se obračunajo po čl. 39 Uredbe, t. j. pred ugotovitvijo dobička.

Pri reševanju celotne problematike pavšaliranja je Svet za turizem in gostinstvo poleg že navedenih utemeljitev upošteval tudi posledice, ki bi lahko nastale v celotni gostinski mreži, če se zadeva ne reši po predlaganih ukrepih, saj zajemajo ta gostišča preko 20% vseh obratov v okraju, v posameznih občinah, pa tudi preko 50% po številu obratov iz obsega prometa.

Postavljena načela omogočajo za pavšalirana gostišča vsaj enake ekonomske pogoje, kot jih imajo podjetja z rednim obračunom dohodka. Pri odločanju o pritožbah je Svet za družbeni plan in finance upošteval pripombe za turizem in gostinstvo tako, da ni prišlo do prenehanja nobenega gostinskega obrata zaradi previsoke odmere pavšalnih dajatev.

Svet za turizem in gostinstvo je razpravljal tudi o nezdravih pojavih v gostinstvu, zaradi katerih je bilo treba v nekaterih primerih razpustiti organe delavskega upravljanja prizadetega gostinskega podjetja ter uvesti prisilno upravo zaradi skrajno malomarnega upravljanja z osnovnimi sredstvi, oziroma ker podjetja niso izpolnjevala družbenih obveznosti. Svet je predlagal OLO Ljubljana, da se dá pritruditev k sklepom občinskih ljudskih odborov o uvedbi prisilne uprave:

1. v gostinskem podjetju »Brezovica«.
2. v gostišču »Vino-Koper«, Ljubljana, Titova cesta 12,
3. v gostinskem podjetju »Hotel Turist«, Ljubljana, Dalmatinova ulica 15,
4. v gostinskem podjetju »Pri Spancu«, Ljubljana.

Bilo je tudi nekaj predlogov občinskih ljudskih odborov, za katere Svet ni dal pritruditev k sklepom o prenehanju določenih gostinskih podjetij, ker ni bilo zakonskih pogojev za prenehanje zadevnih gostinskih podjetij, temveč so bili razlogi gospodarskega neuspeha sub-

jektivne narave predvsem v organizacijski obliki samega podjetja. Ugotovljeno je, da gostinski obrati v sestavo gostinskih podjetij večinoma slabo uspevajo, medtem ko imajo samostojna gostišča večji promet, kot pa so ga imela kot gostinski obrati v sklopu gostinskih podjetij. Prav tako izpolnjujejo gostišča določene družbene obveznosti do občine bolje in redneje, če poslujejo samostojno v kolektivnem upravljanju ali kot manjša gostišča.

Gostinska podjetja morajo pokrivati izgube pasivnih gostinskih obratov v sestavi podjetja na račun večjih dohodkov ostalih gostinskih obratov podjetja, oziroma prihajajo zaradi pasivnosti posameznih gostinskih obratov večkrat v kritičen finančni položaj.

Poleg navedenih zadev je Svet obravnaval prošnje posameznih gostinskih gospodarskih organizacij za izdajo poroštenih izjav. Svet je predlagal v odobritev 8 poroštenih izjav, in sicer: 5 za investicijske kredite, 3 pa za dopolnilne obratne kredite.

Svet za turizem in gostinstvo je odločal tudi o pritožbah strank zoper prvostopne odločbe o odklonitvi dovoljenja za vodenje zasebnih gostišč po veljavnih zakonskih predpisih. Pri reševanju teh pritožb je Svet upošteval predvsem krajevne in turistične potrebe, istočasno pa tudi možnosti ustanovitve in obstoja gostišča družbenega sektorja.

Svet je predlagal Okrajnemu ljudskemu odboru kot priporočilo občinskemu ljudskemu odboru osnutek odloka o turistični taksi in odloka o opravljanju gospodarskih storitev izven poslovnih prostorov gostinskih podjetij in gostišč, o oddajanju opremljenih sob turistom in potnikom in o oddajanju hrane abonentom v zasebnih gospodinjstvih na območju občine.

Poleg ukrepov in priprav, ki so bile opravljene za turistično sezono v letu 1956, so bile določene z republiškim odlokom najvišje stopnje turistične takse v ljudski republiki Sloveniji (Ur. l. LRS št. 45-126/56). Predpisane najvišje turistične takse pa so bile nižje od tedaj veljavnih. Zato je bilo dano navodilo občinskemu ljudskemu odboru, da svoje odloke o turističnih taksah, s katerimi so bile vpeljane turistične takse v turističnih krajih, prilagodijo določbam navedenega odloka. Citirani republiški predpis, kakor tudi že enak predpis, ki je izšel že prej v letu 1956, je onemogočil uporabo turistične takse na način in za namene, kot jih je priporočil na predlog Sveta za turizem in gostinstvo Okrajni ljudski odbor Ljubljana vsem občinskim ljudskim odborom na območju okraja. Po priporočilu OLO naj bi se sredstva iz nabrane turistične takse stekala pri stalni turistični konferenci okraja Ljubljana. Skupna sredstva, ki bi znašala predvidoma letno okrog 12 milijonov dinarjev, bi se lahko smotrno uporabila za turistično propagando in investicije. S prvim predpisom je bilo preprečeno zbiranje takse na skupnem računu in tudi znižana taksa, ker so bile določene nove kategorije, ki so bile oproščene plačila takse ali pa so lahko plačevale samo takse z najmanj 40% popusta (nekateri OLO so določili popust celo 80% — Siška, Bežigrad). Tako znižana sredstva iz turistične takse so se zbirala v občinskih proračunih; razen v občini Ljubljana-Center pa ne predstavljajo v nobenem občinskem proračunu znatnejše postavke. Letošnji

republiški odlok pa znižuje najvišjo stopnjo turistične takse in skrajšuje sezono za višjo tako na dva meseca v letu.

Na predlog družbenega plana za leto 1957 je dal Svet sledeče pripombe:

Za povečanje turističnega prometa se bodo v letu 1957 dajale premije sezonskim gostinskim podjetjem in sezonskim gostiščem. V letu 1957 se bo gostiščem dala možnost izkoriščanja polne amortizacije. V interesu gostinstva bi bilo, da bi bilo udeleženo v gotovem odstotku ustvarjenih deviz in da bi plačevanje obresti na osnovna sredstva bilo omejeno na največ 2%, posebno pri podjetjih, ki opravljajo pretežen del prometa s hrano in nočitvami. Premijo za penzijske storitve bo v našem okraju lahko glede na predpisane pogoje užival samo hotel »Dom na Polževem«, pa še ta le, če bo dobil posebno dovoljenje Državnega sekretariata za blagovni promet FLRJ, za kar je zaprosil.

Pripravljajo se novi predpisi o turističnih vizumih in potnih listih inozemskim turistom, s katerimi se dajejo turistom razne olajšave.

Ob izvedbi nadaljnjih potrebnih organizacijskih sprememb in upoštevanje izvršene ukrepe za izboljšanje domačega in inozemskega turizma ter ob povečanih dohodkih delavcev in uslužbencev je po mnenju Sveta pričakovati v letu 1957 za približno 2% večji dohodek v gostinstvu.

POROČILO o delu Sveta za obrt za leto 1956

Do reorganizacije Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana je politiko o razvoju in usmerjanju obrtne dejavnosti na območju okraja vodil oz. reševal Svet za gospodarstvo skupno z Odborom za obrt.

Po reorganizaciji v mesecu juniju 1956 je bil poleg ostalih novih svetov pri Okrajnem ljudskem odboru formiran tudi poseben Svet za obrt. Z organizacijo tega Sveta, ki naj bi se ukvarjal izključno le z obrtniško dejavnostjo, so bili dani pogoji za temeljitejšo spoznavanje in reševanje obrtniške problematike, kar naj bi pospešilo hitrejši razvoj obrtniškega sploh, zlasti pa razvoj socialističnih obrtnih obratov.

V Svet za obrt je bilo izvoljenih 10 članov, od katerih je 7 zaposlenih v obrtništvu. V letu 1956 je imel Svet 11 sej, povprečna udeležba na sejah je bila zadovoljiva in je znašala 80%.

Svet je pričel z delom meseca junija 1956 ter si je postavil program svojega dela v smislu smernic okrajnega družbenega plana za leto 1956, ki predvideva povečanje proizvodnje in obrtniških storitev v družbenem sektorju za 11%, v zasebnem obrtništvu za 6%, razširitev mreže obrtnih delavnic po predhodni analizi stanja obrti ter v zvezi s tem smotrno investicijsko politiko v obrtništvu iz sredstev sklada za pospeševanje obrti.

V smislu navedenih nalog je Svet na sejah razpravljal predvsem o ukrepih za razvoj družbenih obrtnih delavnic in podjetij, o polletni in letni izpolnitvi družbenega plana za leto 1956, o pavšalizaciji družbenih dajatev obrtnih delavnic, o politiki kreditiranja obrti, o problematiki nagrajevanja in o nujnosti povečanja dotoka obrtnih strokovnih delavcev v obrtništvu in

Svet priporoča OLO in občinskimi ljudskimi odbori, da se pri določanju instrumentov tudi v letu 1957 upoštevajo smernice in načela, sprejeta že v letu 1956. Konkretnih predlogov pa Svet še ni mogel dati, ker še niso sprejeti pri pristojnih zveznih organih principi nove delitve dohodka v turizmu in gostinstvu.

Svet je s svojim delom poskušal izpolniti svojo družbeno vlogo, ki mu jo je poveril OLO. Pri tem se je predvsem oslanjal na Okrajno gostinsko zbornico, ki je nakazala Svetu mnoge probleme, z analizami odkrivala njihove vzroke in posledice ter predlagala tudi ustrezne rešitve. Zbornica pa je z izvajanjem politike Sveta posredovala priporočila Sveta tudi gostinskim gospodarskim organizacijam in pristojnim svetom občinskih ljudskih odborov ter tako omogočila neposrednejše izvajanje sklepov.

Dočim je moral Svet v letu 1956 reševati predvsem tekoče probleme, ki so nastali zaradi poznega sprejetja družbenih planov in navedenih težkoč v turizmu ter je poleg tega uspel razčistiti predvsem probleme okrog organizacijskih oblik gostinskih gospodarskih organizacij, bo njegova glavna naloga v letu 1957 izdelava perspektivnega plana razvoja gostinstva in turizma in pomoč pri izvedbi z namenom, da se izboljšajo obstoječe in ustvarjajo nove najnujnejše gostinske in turistične kapacitete, ki bodo omogočile smotrni razvoj te gospodarske dejavnosti.

o predlogu družbenega plana za leto 1957. Poleg tega je Svet razpravljal tudi o statusu delavnic državnih obrtnih mojstrov, o reviziji dimnikarskih okolišev in dimnikarske tarife ter izvajal zadeve, ki so mu dane v pristojnost s pozitivnimi predpisi.

Razvoj obrtništvu v letu 1956

Glede na pomen in vlogo, ki jo ima obrtništvu zlasti glede na zadovoljitev splošnih družbenih potreb in s posebnim pogledom na njegov pomen pri izboljšanju življenjskega standarda je Svet za obrt zastopal stališče, da je potrebno v čimvečji meri razvijati obrtno dejavnost. Tako stališče je Svet zastopal za razvoj socialistične kakor tudi zasebne obrti in da je treba zlasti razvijati uslužnostno obrtno dejavnost. Hkrati pa je bil Svet mnenja, da je treba omejevati tako imenovano obrti podobno dejavnost, ki praktično ne opravlja obrtniških uslug, temveč stremi zgolj za lahkim zaslužkom.

Kako se je taka politika Sveta odražala v razvoju obrtništvu v letu 1956, je razvidno iz naslednjih podatkov in kasnejših ugotovitev v poročilu.

V letu 1956 je bilo vseh obrtnih delavnic in podjetij na področju okraja 4213. Od tega števila v družbenem sektorju 418, v zasebnem pa 3795 delavnic. V družbenem sektorju nastopa samostojno 299 obrtnih podjetij in delavnic, ostale pa so v sestavi kmetijskih zadrug, oziroma se vodijo v evidenci komunalne dejavnosti (pekarne, obrtno prevozniška podjetja itd.).

Število vseh obrtnih delavnic družbenega in zasebnega sektorja je bilo v letu 1956 po občinah in v primerjavi z letom 1955 naslednje:

Občina	Družbeni		Zasebni		Skupaj	
	1955	1956	1955	1956	1955	1956
Borovnica	20	22	38	37	58	59
Cerknica	33	32	90	94	123	126
Dobrova	3	3	72	74	75	77
Domžale	24	25	251	259	275	284
Grosuplje	8	7	75	74	83	81
Ivančna gorica	12	10	128	138	140	148
Kamnik	25	25	279	274	304	299
Litija	21	20	87	91	108	111
Ljubljana-Bežigrad	14	16	169	189	183	205
Ljubljana-Center	106	103	864	888	970	991
Ljubljana-Crnuče	8	7	62	65	70	72
Ljubljana-Moste	12	12	148	153	160	165
Ljubljana-Polje	14	13	111	119	125	132
Ljubljana-Rudnik	4	4	121	128	125	132
Ljubljana-Sentvid	13	14	214	224	227	238
Ljubljana-Siška	22	27	264	284	286	311
Ljubljana-Vič	17	20	300	327	317	347
Logatec	8	12	63	64	71	76
Loška dolina	10	8	26	25	36	33
Medvode	12	12	63	61	75	73
Mengeš	5	5	87	86	92	91
Moravče	5	5	48	46	53	51
Vrhnika	17	16	84	95	101	111

Skupaj: 413 418 3644 3795 4057 4213

V primerjavi z letom 1955 se je število družbenih obrtnih delavnic in podjetij povečalo za 5, zasebnih pa za 151. Dejansko pa je bilo v letu 1956 z akti občinskih ljudskih odborov novo ustanovljenih družbenih obrtnih delavnic 17, ukinjenih 6, združenih z drugimi gospodarskimi organizacijami, oziroma pregrupiranih v druge panoge pa 14. Največji porast zasebnih obrtnih delavnic beleži stroka predelave tekstilnega blaga, in sicer za 51, dalje obrtna predelava kovin za 22 ter električna stroka za 9. Tem strokam sledi še kemična za 8 in nato druge stroke.

V obrtništvu je bilo v letu 1956 zaposlenih vsega skupaj nad 13.000

delavcev in uslužbencev. V primerjavi z letom 1955 se je dvignilo število v obrtništvu zaposlenih za 1400 ali za 11%. Od tega števila je bilo zaposlenih v družbenih obrtnih delavnicah, ki niso vključene v kmetijske zadruge, 6587 delavcev in uslužbencev, t. j. za 850 več kot v letu 1955, v zasebnih obrtnih delavnicah pa okrog 6600, kar je za okrog 550 več kot v letu 1955.

Kako se je v letu 1956 v primerjavi z letom 1955 širila mreža samostojnih družbenih obrtnih delavnic in podjetij, ki ne poslujejo v okviru kmetijskih zadrug in ki niso razvrščena v komunalno dejavnost, kaže naslednja primerjava:

	Stanje 31. 12. 55	Ukinjeno v 1956	Združ. oz. pregrup.	Novo ustanov.	Stanje 31. 12. 56
1. Borovnica	7	—	—	1	8
2. Cerknica	7	—	—	1	7
3. Dobrova	2	—	—	—	3
4. Domžale	16	—	1	—	15
5. Grosuplje	8	—	1	—	7
6. Ivančna gorica	8	—	—	—	8
7. Kamnik	17	—	—	—	17
8. Litija	11	—	3	1	9
9. Ljubljana-Bežigrad	12	—	—	3	15
10. Ljubljana-Center	92	1	4	2	89
11. Ljubljana-Crnuče	7	1	—	—	6
12. Ljubljana-Moste	12	—	1	—	11
13. Ljubljana-Polje	14	3	—	—	11
14. Ljubljana-Rudnik	4	—	—	—	4
15. Ljubljana-Sentvid	11	—	—	1	12
16. Ljubljana-Siška	19	—	—	7	26
17. Ljubljana-Vič	17	—	2	—	15
18. Logatec	5	1	—	—	4
19. Loška dolina	3	—	1	—	2
20. Medvode	8	—	1	—	7
21. Mengeš	2	—	—	—	2
22. Moravče	2	—	—	1	3
23. Vrhnika	15	—	—	—	15
Skupaj:	299	6	14	17	296

Svet za obrt je razpravljal o vlogah občinskih ljudskih odborov za pritrjevanje k njihovim sklepom o prenehanju družbenih obrtnih delavnic v 7 primerih, predlagal pa je LO okraja, da dá pritrjevanje k prenehanju takih delavnic le v 6 primerih.

Občinski ljudski odbori so sklepali o prenehanju družbenih obrtnih delavnic v primerih, ko delavnice niso razpolagale z lastnimi osnovnimi sredstvi, ko delavnice zaradi zastarelih strojnih naprav in slabih izdelkov po mnenju občinskih ljudskih odborov niso imele ekonomskih pogojev za nadaljnji obstoj. Pri razpravljanju o teh zadevah je pri posrednih primerih ugotavljalo, da so občinski ljudski od-

bori sprejemali sklepe o prenehanju delavnic brez temeljitejše analize in da niso vedno iskali možnosti sanacije teh delavnic, zlasti pa, da pri tem niso upoštevali potreb prebivalstva po obrtnih uslugah. Sanacija takih delavnic ne bi smela biti problem za občinske ljudske odbore, če upoštevamo, da občinski ljudski odbori sami razpolagajo s primernimi sredstvi, s katerimi bi lahko omogočili nadaljnje poslovanje teh delavnic, v kolikor pa teh niso imeli, pa bi se morali zagotoviti iz drugih virov.

Da število družbenih obrtnih delavnic ni doseglo večjega napredka, pa obstajajo tudi objektivni razlogi, t. j. predvsem v pomanjkanju lokalov, nezadostnih investi-

cijskih sredstvih pri nekaterih občinah za ureditev lokalov in nabavo osnovnih sredstev, nepravilni določitvi pavšalnih obveznosti in pa tudi v nestimulativnem nagrajevanju delavcev in uslužbencev v obrtnih gospodarskih organizacijah.

Iz analiz o stanju obrtništvu, ki so jih po sklepu Sveta za obrt pripravili nekateri občinski ljudski odbori, je Svet ugotovil, da je skoraj na področju vseh občin čutiti predvsem pomanjkanje uslužnostne dejavnosti ter da pada tista obrtna dejavnost, ki je nujna predvsem potrebam gospodinjstva in gradbeništvu. V tem primeru moramo iskati vzroke predvsem v pomanjkanju strokovnega kadra in vajenskega naraščaja, ki zaradi boljših materialnih in delovnih pogojev išče primerne zaposlitve rajši v industriji. Za te vrste uslužnostnih obratov bi predvsem morali skrbeti občinski ljudski odbori ter iskati za nje primernih stimulativnih oblik pri določanju družbenih obveznosti, jim zagotoviti zadostna osnovna in obratna sredstva ter ustrezne lokale.

Svet za obrt je zato priporočil občinskim ljudskim odborom, naj novo ustanovljene uslužnostne obrtne delavnice prostijo vsaj za eno leto plačila družbenih dajatev in da iz svojih proračunskih sredstev zagotovijo odplačevanje anuitet za odplačilo kreditov, porabljenih za ustanovitev novih delavnic. S temi ukrepi bi občinski ljudski odbori vsekakor zagotovili vsaj delno stimulacijo delovnim kolektivom novih delavnic in povečanje števila strokovnega kadra. Svet je hkrati priporočil občinskim ljudskim odborom, da ustanovijo za uslužnostne delavnice skupni knjigovodski center oz. servis, s čimer bi se režijski stroški delavnic lahko znatno znižali.

Pri izvajanju smernic Sveta pa so občinski ljudski odbori predvsem v mestih in večjih industrijskih središčih naleteli na problem, ki je nekaterim občinskim ljudskim odborom iz objektivnih razlogov preprečil nadaljnje širjenje obrtnih delavnic. Gre za lokale, nujno potrebne za razvoj, kakor tudi obstoj obrtnih delavnic in podjetij. Hišni sveti kakor tudi privatniki oddajajo lokale predvsem iz komercialnega vidika. Pri tem zahtevajo za lokale tako visoke najemnine, ki jih obrtne delavnice ne premorejo in zaradi katerih niso v stanju konkurenčno nastopati proti cenam zasebnih obrtnikov. Nekateri občinski ljudski odbori so skušali kritično stanje, ki je s tem nastopilo, rešiti z izdajo odlokov o namembnosti poslovnih prostorov. Zaradi razveljavitve teh odlokov po nadzornem organu, pa so občinski ljudski odbori ostali pri reševanju tega problema nemočni, niti niso v stanju, preprečevati odpovedi lokalov in deložacije, ki jih izvajajo sodišča po vloženi tožbah. Tako gospodarjenje s poslovnimi prostori bo nujno imelo za posledico prenehanje obrtnih delavnic predvsem uslužnostnega značaja in bo v najkrajšem času povečalo kritično stanje.

Nekateri občinski ljudski odbori so v obrtništvu vodili politiko, ki je stremela za razširitev mreže obrtnih delavnic. Ta politika je prišla do izraza, bodisi z ustanavljanjem novih obrtnih delavnic, vlaganjem investicijskih sredstev v obrtništvu, v skrbi za zagotovitev potrebnih obrtnih lokalov, osnovnih in obratnih sredstev in pri izdajanju novih obrtnih dovoljenj zasebnim prosilcem. Vendar so bili pri ustanavljanju novih družbenih obrtnih delavnic uspešni

samo naslednji občinski ljudski odbori: Borovnica, Dobrova, Domžale, Litija, Bežigrad, Center, Sentvid, Siška in Moravče. Pri izdajanju dovoljenj so občinski ljudski odbori upoštevali tudi krajevno potrebo za izvajanje obrtne dejavnosti, predvsem one, ki je podobna obrtem in ki jih občinski ljudski odbori dovoljujejo po prostem prvdarku.

Sušmarstvu občinski ljudski odbori tudi v letu 1956 niso posvečali dovolj potrebne pozornosti. Res je, da bi ta problem najbolj učinkovito reševali s povečanjem obrtnih kapacitet in z aktivnim sodelovanjem potrošnikov, kar pa seveda zaenkrat ne moremo pričakovati, dokler prihaja potrošnik s pomočjo sušmarjev do hitrejših in cenejših uslug. Vsekakor pa bi občinski ljudski odbori z boljšo povezavo nadzornih organov, predvsem tržne inšpekcije, z upravo za dohodke lahko vplivali oziroma prisilili sušmarje, da legitimizirajo svojo dejavnost.

Izpolnjevanje obveznosti družbenega plana

Pri obravnavanju polletne realizacije družbenega plana za leto 1956 je Svet ugotovil, da je bil na pram letnemu planu celotni dohodek družbenih obrtnih delavnic dosegel v višini 42%, dobiček v višini 39%, da je bilo na novo ustanovljenih 5 obrtnih delavnic, prenehanje oziroma združenje z drugimi gospodarskimi organizacijami pa se je delavnic. Dalje je Svet ugotovil, da se je število pavšaliranih obrtnih delavnic, predvidenih z družbenim planom Okrajnega ljudskega odbora znižalo od 226 na 221. Svet je ugotovil in opozoril, da v skladu s spremenjeno investicijske politike, kar se je nujno odražalo tudi v obrtništvu, obrtne delavnice niso dovolj sledile potrebam in zahtevam trg in preusmerjevale svojo delavnost v uslužnostno delavnost. Prav tako nekateri občinski ljudski odbori niso pravilno razumeli pavšaliranih družbenih obveznosti obrtnih podjetij in delavnic, kar kaže zlasti na znižanje števila pavšaliranih delavnic in podjetij.

Po podatkih o letni realizaciji je stanje izboljšalo, saj je realizacija celotnega dohodka dosegla 97%, dobička 91%, delovne sile pa 102%.

Razlog, da okrajni družbeni plani v obrtništvu in bil izpolnjen, ni bil samo v spremenjeni investicijski politiki. Svet je ugotovil, da je vzroke za to iskati tudi v planskih instrumentih, ki niso stimulativno vplivali na razvoj obrtništvu.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

OBJAVA

Okrajna volilna komisija v Ljubljani objavlja po ugotovitvi volilnih rezultatov pri nadomestnih volitvah odbornikov v Občinski ljudski odbor Ljubljana-Rudnik, ki so bile dne 24. februarja 1957 v volilnih enotah VI., XVII. in XIX. Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Rudnik, da so izvoljeni sledeči kandidati:

1. V volilni enoti VI. tov. RAVNIKAR Janeza Franc, upokojenec, Ljubljana, Galjeviča št. 126.

2. V volilni enoti XVII. tov. KARIS Aleksandra Franc, Srednja vas št. 18.

3. V volilni enoti XIX. tov. OKO REN Jakoba Ivan, kmet, Orlje št. 6.

OVK št. 23/57

Predsednik: Jože Pernuš l. r.